

Kalender 5/76

ORRANI

BRANE SRČNIK

SAMO TI

*Kot kamen v srcu,
kot žrelo mogočnega vulkana,
ki stalno preži na ljudi, preži na čas!!!
Kot senca izumrla civilizacije se pojavljaš pred mano!*

*Rad bi bil tu,
rad bi bil tam,
raje bi bil povsod, toda?*

*Radost se izgublja daleč v preteklost in vse beži.
Resje je prekrilo poslednjo skalo svetlega dne,
kjer sem opazoval obledelo markacijo življenja.
Rdeča barva se preliva v sne hladne gozdne jase,
kjer si hodila ob meni v brezskrben dan.*

Zakaj nič več?

*Z roko iz viskozne človeške objesti sem spoznal resnico.
Zaman si poletela v nebo,
zaman si oskrunila spomine!*

*Kot bosa noga v trnju,
kot pik prežeče anakonde,
ki izbira nedolžne popotnike pragozdov,
kot cedent izmaličene podobe stojim pred tabo!!!*

Samo- - - - - ti!

SMISEL

*Strah . . .
Polzim po šipi in se izgubljam med preraščeno kamenje,
zopet vstajam, se vzravnavam, potem usiham.
Ne, ne gre!
Ostajam tam . . .
Ne morem prisluhniti rumbi,
mistično lebdim nekje v ozonu.
Moher, ki se pne po telesu mi vpija pot,
ter se strumno prilega okrog okostelih udov.
Strah . . .
Kot obraz iz sarkofaga stojim pod drevesom —
sam satan mi umiva noge.
Ne!
Pustite me, da vdihnem vsaj poslednjič jasnino hladnih host,
da vsrkam sok božanstev neskončne galaksije.*

Strah . . . . . stru . . . . . str . . . . . sl . . . . . s . . . . .

A M E N vsega življenja!

RESNICA

*Sneg ... .. sneg, še vedno prekriva oznojeno zemljo v rodni
domovini...
... toda jaz?
Stojim pred „Kunstgalerie“ in gledam v uro,
katere usoda je ob meni.
Ne zberem moči, da bi stopil med ljudi,
da bi zajokal ...*

TRIDESETLETNI PREMOR!

*Sklonjeno telo se z drobno palico prikaže na ulici.
Star zvonik ne pozna usode življenja,
zato ostro prebada meglo nad mestom.
Hrbtenica ne dovoli, da bi se ozrl,
palica me brani pred lesenim okvirom,
ampak jaz strmim na pot pred sabo,
v obrisih zopet ugledam otroško dvorišče,
pa kad za otrobe, leseno žlico, črno kuhinjsko steno,
na vratih mater z velikim krilom poslanim iz Amerike.*

KAKO TUROBNI TRENUTKI!

*Sneg ... .. sneg je ostal, toda poslovil se je,
odšel je tja, kjer ga čaka nova domovina ...
... tja, kjer bo srečanje z materino dobrosrčnostjo.*

ŽARKO GOLOB

TIHO

potihoma prideš
v sencah drevore-
da
se ustaviš
pod okni v kate-
rih
trepeče veter
se ustaviš
vame se ozreš in
potiho greš

DOGODEK

na zaprtih peronih
se v gruče zbirajo
majhne blede vdove
njihovi beli psi
drug drugemu pregriznejo vrat

UTRIP

dotaknil si se zastrtih poti
v hrepenenje
v svetlih nočeh
si pri oknu stal
zamaknjen v trepetlikanje svetlobe
in nepotešen bi udarjal s pestjo
dokler do kraja ne zlomiš nebo
bled si bežal
skozi vsa tista vrata
za glasom golih juter
in ihtavo razbijal
velika mlečna zrcala
dokler ti kri
ne zalije oči
sedaj molčiš
star in utrujen
in za požirek žganja
razkazuješ otrokom krvavo glavo
v stranskih ulicah
malih mest

pijani godec
se tiho smeji
izpod koles lokomotive

PET

v vsaki izgubljeni bolečini
pustiš del nečesa
in besede razbitega
ostajajo
na pesku za teboj

RONDO 15

počasi polnim žile
s toploto tvojih meč
poljubim te na vrat
da okusim sol tvoje kože
z vsako kretnjo
te znova srečujem
z vsako kretnjo
te ponavljam
kamen sem
opijam se tvojih
otožnih sokov
s polnim naročjem smrečja
me pričakaš
kadar pridem
utrujen in prašen

LEON SENGER

*Nekoč
(v naivnosti otroka)
sem molil prosil
vzdihoval in se izpovedoval
vsemogočnemu, brezmadežni
in vsej nebeški raji*

*Zatem
(ko je zbledel čar otroštva
in me je življenje krotovičilo kot vse druge)
spoznal sem vsa sleparska pota
s krono ozaljšane oblasti*

*Zaman bile so vse molitve, priprošnjice
izpovedi in vzdihi
ob hudi uri otroka malega naroda
ves nebeški zbor ne sliši*

*Zdaj sem komunist
z novo vero
ne v boga
v Človeka!*

Iz partizansko lirične pesnitve „Krik in šepet“

*Dajte mi vina, da bom svobodi nazdravil
pomlad petinštirideseta je vso domovino objela
dajte mi vina, naj bo ranina
da bo zbledela bolečina
Partizani dvignite čaše
deklici domovini nevesti
po štirih ste letih ji biserni svatje
spletli pečo svobode nevesti
zrak je v pesem ujet in v brstje cvetoče
objemi dekle objemi partizana
objemi in zavrti se z njim, saj kakor v sreči
objemaš svata svobode prevečkrat omahnil je v smrt
Dajte mi vina, da bom nazdravil svatom junakom
svobodi nevesti
grobovom molčečim
preteklost spomina
naj bo ranina
da
bo
zbledela
bolečina*

*Čas smrti
na nebu
na zemlji
v človeštvu*

*Da bi vas mogel
uzreti le enkrat
v času smrti
in doživeti
poslednjič
v času življenja*

Pridite: v dneh

*pridite v trenutkih slovesa
da vas uzrem*

do vas glasniki življenja

v nočeh

*začutim
se poslovim*

partizani

*Hodim
v
temi
grmenja
bliskov
krikov
in
šepetanja
padajočih
življenj
hodim
da
bi
na
kraju
dolge
poti
uzrl
prihajajočo
LEPOTO
SVOBODE*

*spoznala sta se v dvigalu
ko sta hkrati pritisnila na isti gumb
v tretjem nadstropju na prvem vogalu
je on izgubil ključ*

BOJAN PEČE

videl si ga ko je poškilil izza dreves
in mu je ušel krohot
da videl si prijatelja
ki je žvečil črevesje
in se zgražal nad zaljubljeni v parku

zarezal je svojo inicialko v mlado cedro
na kateri je pisalo da je zaščitena
– kot vse v parku

potem je na promenadi posilil žensko
in klical na pomoč

ti pa si drsal klop
in občudoval lokvanje

poljubljal je njene lase
gnetel prsi
stiskal bedra

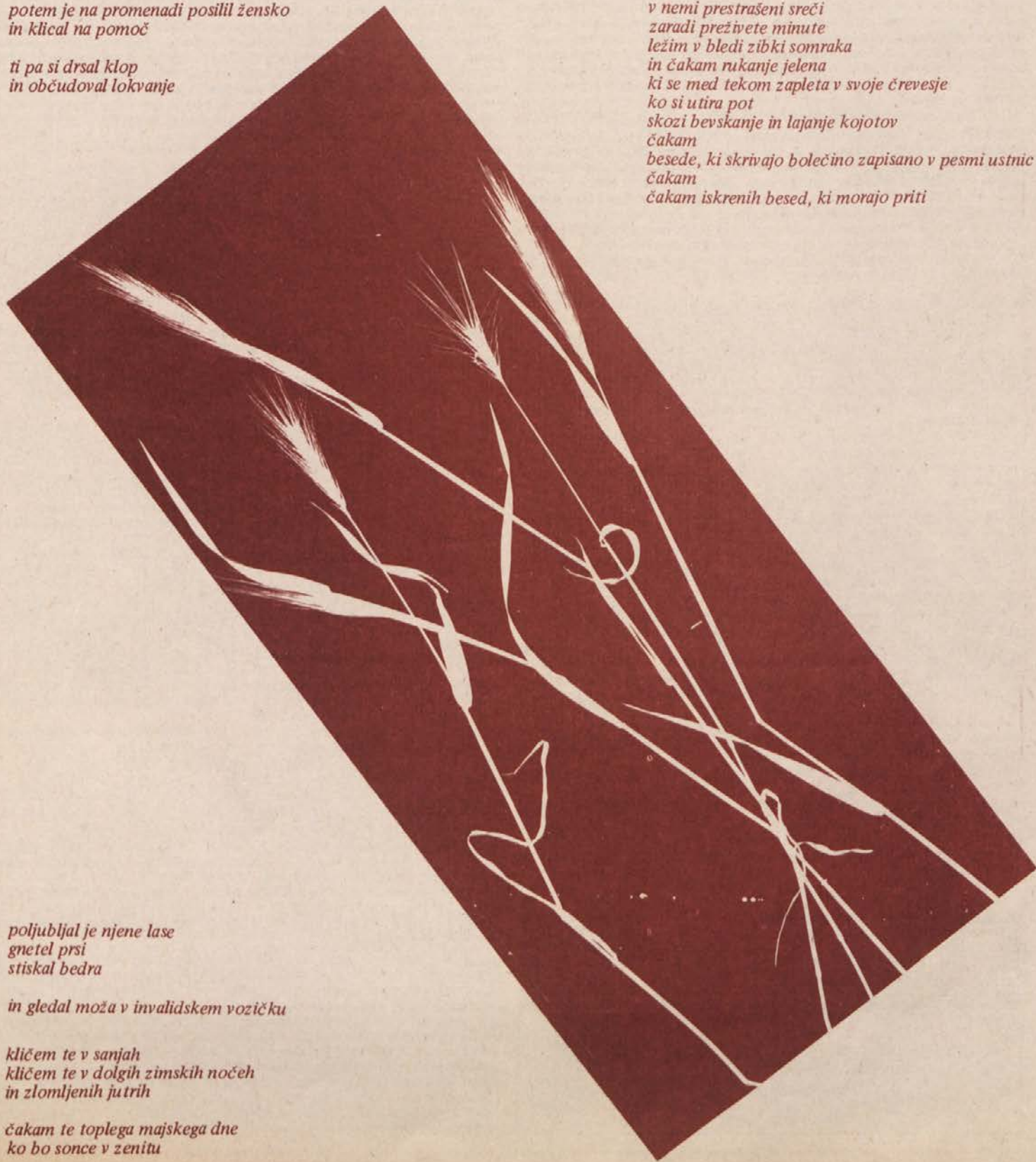
in gledal moža v invalidskem vozičku

kličem te v sanjah
kličem te v dolgih zimskih nočeh
in zlomljenih jutrih

čakam te toplega majskega dne
ko bo sonce v zenitu

zemlja
z nagubano, jamasto
in vdolbinasto površino
kamor se človek lahko zviškoma vrže in potaji
zemlja
velikanski odbojni val
na novo pridobljenega življenja
zemlja
v krčih smrtne zone
v brizgih uničenja
v nezaslišanem rjojenju eksplozij česarkoli
zemlja
ponoreli vihar skoraj razcefranega življenja
zemlja

v nemi prestrašeni sreči
zaradi preživete minute
ležim v bledi zibki somraka
in čakam rukanje jelena
ki se med tekom zapleta v svoje črevesje
ko si utira pot
skozi bevskanje in lajanje kojotov
čakam
besede, ki skrivajo bolečino zapisano v pesmi ustnic
čakam
čakam iskrenih besed, ki morajo priti

„LELIJA PLANINA“

Motorna žaga spodaj ob potoku je nehala brenčati. Čez nekaj minut sta se na robu zasnežene planjave pojavili dve temni moški postavi, se za kratek hip ustavili, in se potem počasi napotili proti kolibi, pred katero se je sukljal dim. Karel ju je hitro spoznal. Oba sta bila drvarja iz delovišča ob Govzi; zadnje dni pred njegovim odhodom v planino so ob večerih celo skupaj pili rakijo in metali karte. Prvi je bil plečat, majhen, krivonog, z opičjim obrazom in kratkimi svetlimi lasmi, ki so mu rasli nizko na čelo; ime mu je bilo Suljo. Drugi je bil temne polti in črnolas. Bil je večji in precej mlajši od prvega. V delovišču so ga klicali z vzdevkom Cigo.

Krivonogi se je pri hoji opiral na toporišče svoje sekire, črnolas pa je nosil s seboj v roki motorko; prav tisto motorko, ki je Karlu s svojim brenčanjem že od jutra jemala mir in cefrala živce. Pred kolibo sta se oba molče ustavila, počenila na pete in se zagledala v smer proti gozdu, od koder je prihajalo tuljenje. Karel ju je opazoval s tiho hvaležnostjo v očeh. Gledal je obrise njunih močnih mišičastih teles pod modrma delovnim oblekama, grčaste dlani, ki so se krepko oprijemale sekire in motorke, njuna zresnjena, pa vendar prav nič prestrašena obraza, v iščočem strmenju napete oči. Čutil je grobo toploto, ki sta jo izžarevali njuni telesi in ta toplota ga je grela. Bilo mu je kot živali, ki se po dolgem tavanju vsa premržena zateče v votlino pred neurjem in jo tam sprejmejo medse druge živali iste vrste in istega rodu in jo ogrejejo s svojimi telesi.

„Jih je veliko?“ je vprašal Karel, trudeč se, da bi zvenelo njegovo vprašanje kar se da brezbrizno in mimogrede.

Oba drvarja sta ga živo ošinila z očmi, kot da bi hotela na njegovem obrazu zaslediti znamenja negotovosti in strahu.

„Seveda jih je veliko!“ je zatrdil cigan. „Le poslušaj, človek, kako zavijajo, jebem jim mater zversko!“

„So nevarni?“

Krivonogi ga je srepro pogledal skozi priprte trepalnice.

„Butaj z glavo v sneg in hvali Alaha, da si sploh še živ!“

„Pojdimo pogledat!“ je odločno pribil cigan in se z motorko v roki napotil mimo jezera proti gozdu. Krivonogi se je z obema rokama čvrsto oprijel sekire in krenil za njim. Karel si sam za noben denar ne bi upal tvegati tega izleta v gozd, vendar ga je odločnost obeh drvarjev opogumila in je šel tudi on. Skrbno je pazil, da ni zaostajal in se je ves čas negotovo oziral okoli sebe.

Volkovi so se potuhnili in umolkili, kot da bi začutili prisotnost ljudi v gozdu. Može, ki so zašli že precej visoko med drevesa, so se zdaj ustavili na robu široke lesne drče, katere dno je bilo na debelo nastlano z listjem, kamenjem in snegom. Vse je bilo tiho, le na dnu grape je žuborel skrit studenec in kdaj pa kdaj je skozi ogolele veje jesenskih bukev zdrsel sneg. Može so se oddihovali od hitre hoje in iz ust so jim v kratkih presledkih uhajali oblački bele sape.

Cigan je odložil motorko v sneg k svojim nogam, si z zaokroženimi dlani obeh rok zaslomil usta in na ves glas zahukal navzdol v grapo, da je odmevalo kot iz roga. Vsi trije so potem s pridržano sapo prisluhnili navzdol v temno globel.

Ko se je med skalovjem v grapi izgubil zadnji odmev ciganovega klica, je v gozdu zavladala gluha tišina. Cigan je zaklical še enkrat.

Iz grape je prišel prvi odgovor – globoko, hripavo tuljenje starega samca, vodje krdele. Mrcina je morala biti čisto blizu, čeprav jo zaradi teme v grapi može niso mogli videti. Takoj so mu pritegnili še drugi. Tožeči, zavijajoči glasovi so se previjali drug čez drugega in naraščali kakor reka.

Karla je mrzlo spreletelo po telesu. Toda, ko je videl, da se nobeden od onih dveh ni vznemiril, se je takoj pomiril tudi sam. Krivonogi se je brezbrizno naslanjal na toporišče svoje sekire in vlekel čik, cigan pa je z roko na vplinjaču motorke čakal, da se bodo volkovi zadosti približali in jih bo potem pognal v beg.

„Boš videl,“ je prepričano zatrdil Karlu, „ko bo tale igračka zahrumela, se bojo razbežali ko zajci!“ Pri teh besedah je z zaupljivo kretnjo pokazal na žago in jo pomenljivo potežkal v roki.

Krivonogi je vrgel čik v sneg in stegnil roko proti grmovju na oni strani grape.

„Poglej jih, so že tu!“

UREDIL:

BOJAN PEČE
LOJZE KLEMENČIČ

Karel je pogledal v smer, kamor je kazal drvar. V polmraku gozda je u-zrl nejasno sivo senco, ki se je odlepila od grmovja in počasi zdrsnila po robu drče. Njej so sledile še druge sence, nizko in potuljeno, z glavami pri tleh in z repi med nogami. Cigan je hotel vžgati motorko, pa ga je krivonogi zaustavil, rekoč:

„Počakaj, da pridejo bliže. Daj Slovencu priložnost, da se jih nagleda.“

Potem se je obrnil h Karlu in rekel:

„Vidiš, Slovenec, o tem se boš lahko razpisal v kakšnem časopisu.“

„Bom,“ je odsotno prikimal Karel. Bil je že pošteno vznemirjen. Nela-godnost in strah sta se družila s ponosom, ko je pomislil, kako je pravza-prav nenavadno in razburljivo to, da je sedaj tu na tej zasneženi planini in si stoji iz oči v oči s tolpo sestradanih volkov, in s pomilovanjem je pomi-slil na ljudi iz svojega domačega mesta ter na njihova puščobna vsakda-nja opravila; pomislil je na žihtarje v fabriki, ki s polnimi usti ževplevega prahu strežejo talilnim pečem, na študente, ki se v svojih temačnih pod-strešnih izbah gulijo za nekakšne izpite, na propadle umetnike, ki si v zadnji sobi pri Treh grozdih z vinjački in konjački privezujejo svoje razbo-lele duše in na vse tiste uboge uradniške pare, ki dan za dnem ubogljivo požirajo govno svojih nadrejenih in se počasi tudi sami spreminjajo v govno. Globoko je vdihnil vase zrak in bilo mu je kot da s tem zrakom vsrkava vase tudi vso to divjo planinsko pokrajino okoli sebe. Čutil je prožno, spočito težo svojega telesa, in začutil je – zdaj prvič – da je ta divjina pravzaprav njegov pravi dom, ki ga je bil toliko časa zaman iskal in da so te gore – Maglič, Treskavac in Zelengora – ki se belijo na obzor-ju, njegove izgubljene sestre.

Karel bi v svoji domišljavosti še kar naprej spletal legende o sebi, a dogodki so si tako hitro sledili, da mu je zmanjkalo časa. Pet ali šest vol-kov se je s previdnimi koraki zveri, ki se pripravljajo na naskok, približe-valo mozem. Njihova mršava, a žilava, z gosto umazano sivo dlako za-rasla telesa so jim pri hoji mehko valovila in rumenosile oči so se jim svet-likale z mrzlim, izpitim sijajem.

Karel je nehote stopil nekaj korakov nazaj. Prav tako tudi oba drvarja, Volkovi so se približali na slab lučaj. Oči vseh treh mož so se srečale s potuhnjenimi in brezizraznimi pogledi zveri pred njimi.

„Vžgil!“ je siknil krivonogi. „Kaj čakaš!“

Cigan je potegnil vrvico vplinjača iz ohišja žage, toda motor je zatajil in zateketal v prazno. Cigan je potegnil še enkrat. Tudi tokrat brez u-speha.

Šestim volkovom, ki so prišli iz grape, se je pridružilo še nekaj mrcin iz gozda. Vsi skupaj so začeli počasi krožiti okoli mož. Najbližji in najdrznej-ši so že začeli renčati in kazati zobe.

Krivonogi je z nestrpnim gibom potegnil motorko iz ciganovih rok. Seveda je tudi njemu ni uspelo vžgati. Po tretjem ali četrtem izjalovlje-nem poskusu so se mu od razburjenja začele tresti roke in vsa lokava samozavest, ki se mu je bila poprej isknila v očeh, je ugasnila. Karel, ki je ves čas z živo prizadetostjo, ki jo lahko rodi samo strah, opazoval početje obeh drvarjev, je takoj opazil, kako hitro je skopnel njun brezbrizni pogum, brz ko je tehnika odpovedala in njuna čudodelna ropotuljica ni ho-tela dati glasov od sebe.

ln zdaj, ko ju je spregledal, je v jasni luči videl tudi sebe. Ko sta bila oba drvarja še samozavestna in mirna in se je zdelo, da odločni giba nju-nih z grobo močjo in toploto nabitih teles obvladujejo vso planino, se je tudi on počutil varnega in močnega, zdaj pa, ko pri njima ni več mogel najti opore, so se mu spodmaknila tla pod nogami, padel je v globoko brezno svojega lastnega strahu, tam je obležal in se ni več pobral.

Tudi volkovi so začutili, da se ti trije može bojijo, da so zbegani in da ne držijo več skupaj; nagonsko so uvideli, da je previdnost odveč in so začeli kazati očitne znake bojevite popadljivosti. Nekateri so se približali možem že na manj kot pet metrov razdalje in ko so videli, da jim ne preti nobena nevarnost, so prišli še bliže.

Ko je krivonogi sprevidel, da motorke na noben način ne more spraviti v pogon, jo je prepustil ciganu, sam pa se je obupano oprijel svoje drvar-ske sekire. Kljub mrazu so mu po obrazu drsele debele srage znoja.

Cigan je s tretetajočimi prsti šaril po motorki, da bi odkril okvaro. Eden izmed volkov se je z odprtim gobcem in osteklenelimi očmi za-kadil proti krivonogemu. Le-ta ga je še pravi čas opazil, zamahnil je proti njemu s topo stranjo sekire in mrcina je cvileč odskočila proč.

Karlu so se zašibila kolena. Odvrigel je svojo malo taborniško sekirico in se brezglavo zapodil proti najbližjemu drevesu. Krčevito se je oprijel ene izmed njegovih spodnjih vej, da bi se potegnil kvišku. Toda roke so mu bile preveč slabotne in mišice preveč omrtvičene od strahu, da bi mogel še kaj storiti. Oslabeli prsti so se mu razklenili in zdrsnili po mokrem in spolzkem lubju. Izgubil je ravnotežje, se mlahavo opotekel in s hrbotom padel v sneg.

Tisti trenutek pa se je motorna žaga v ciganovih rokah po kdove kak-šnem naključju končno le vžgala. Po vsem gozdu se je razleglo mogočno in zmagovalno rohnenje bencinskega motorja. Sive volčje sence so se vsevprek razbežale po gozdu.

Motorka je pela še dolgo potem, ko se je volčja tolpa že zdavnaj raz-bežala globoko v srce gozda. Trije može so stali na robu grape in z veli-kimi požirki srkali vase po izgorelem bencinu dišeč zrak. Potem so se (s prižgano motorko) napotili nazaj k jezeru. Drvarja sta hodila hitro, z dol-gimi, samozavestnimi koraki zmagovalcev, in Karel ju je komaj komaj do-hiteval. Bil je bled od slabosti in noge so se mu zapletale pri hoji. Za-molklo razbijanje srca se mu je še vedno prelivalo po vsem telesu – kot oddaljeni odmev zdaj že pozabljenega strahu.